

שו"ת יחיה דעת חלק א סימן כח

אמנם בהקדמת הגאון מהר"י יוזפא כ"ן לספר פרישה ודרישה, כתב בשם אמו הרבנית מרת בילא, אשת הגאון רבי יהושע פלק הכהן (מחבר הסמ"ע ופרישה ודרישה), שמה שנוהגות הנשים להדליק נרות של יום טוב לאחר תפילת ערבית, ולאחר צאתם מבית הכנסת, לפני הקידוש והסעודה, מנהג טעות הוא, ואע"פ שבליל יום טוב שני של גליות ראוי לעשות כן, מפני שהוא ספקא דיומא ואסור להכין מיום טוב לחבירו, אבל בליל יום טוב ראשון אינו נכון לנהוג כן, אלא יותר טוב להדליק הנרות מבעוד יום ולקבל עליהן יום טוב כמו שנוהגות בערב שבת.

וסיים: ונראה לי שהדין עמה, וברוך טעמה עכ"ל. ומרן החיד"א בספר שם הגדולים (מערכת ו' אות ז') כתב, שדברי הרבנית נכונים להלכה, ומה גם שמהר"ר יוזפא היה גברא בגוברין, ובחכמתו מסכים הולך על הדין ועל האמת ע"ש.

והשל"ה (במסכת פסחים דף כ"ג ע"ד) בד"ה ושמחת בחגך, כתב, נשאלתי אם רשאות הנשים להדליק הנרות ביום טוב ראשון של גליות לצורך ליל יו"ט שני. והשבתי להתיר...

...ומצאתי בחידושי החתם סופר לשבת (כד ע"ב) שכתב, שיש להוכיח ממה ששנינו, אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב, שהדלקת הנרות בלילה, ולא כמו בערב שבת שבע"כ צריך להדליק מבעוד יום. ושלא כדברי הרבנית אשת הסמ"ע שקראה תגר על הנשים שלנו שמדליקות בליל יום טוב, כי מה הבדל בין שבת ליום טוב, וכמו שאמרו לעיל (שבת כג ע"ב) דתני ההוא סבא ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר. ולפי הנ"ל יש הוכחה שלא כדבריה. אולם נראה שהרבנית לשיטתה שכתבה שביום טוב צריכה לברך עובר לעשייתן, כלומר קודם ההדלקה, שדוקא בשבת כתב הרמ"א שיש לברך אחר ההדלקה, משום שכיון שבירכה, קבלה עליה שבת, ואסורה להדליק עוד, מה שאין כן ביום טוב שיש להקדים ולברך קודם ההדלקה, כדין כל המצוות שמברך עליהן עובר לעשייתן (פסחים ז ע"ב), ותקבל עליה יו"ט, ומה בכך, הרי מותר להדליק ביו"ט.

ולפי זה יפה אמרה הרבנית גם בענין זמן ההדלקה, שלעולם גם משנתנו מודה שיש להדליק מבעוד יום, אלא שהואיל וצריכה לברך קודם ההדלקה, הרי קיבלה עליה יום טוב, וא"כ אין לה להדליק בשמן שריפה, ע"כ...

תהלים פרק מה

- (א) לְמַנְצֵחַ עַל שִׁשְׁנַיִם לְבָנַי קָרַח מִשְׁפִּיל שִׁיר יְדִידָת:
- (ב) רָחַשׁ לְבִי דָבָר טוֹב אֲמִיר אֲנִי מַעֲשֵׂי לְמַלְאָךְ לְשׁוֹנֵי עַט סוֹפֵר מְהִיר:
- (ג) יְפִיפִיתִי מִבְּנֵי אָדָם הוֹצֵק חֵן בְּשׁוֹפְתוֹתֶיךָ עַל פֶּן בְּרַכָּךְ אֲלֵקִים לְעוֹלָם:

- (ד) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך:
 (ה) והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק ותורך נוראות ימינך:
 (ו) חצריך שנונים עמים תחתיך יפלו בלב אויבי המלך:
 (ז) פסאך אלקים עולם ועד שבט מישור שבט מלכותך:
 (ח) אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלקים אלקיך שמן ששון מחבריך:
 (ט) מר ואהלות קציעות כל בגדתיך מן היכלי שן מני שמחוך:
 (י) בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימינך בכתם אופיר:
 (יא) שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך:
 (יב) ויתאו המלך פיך כי הוא אדניך והשתחוי לו:
 (יג) ובת צר במנחה פניך יחלו עשירי עם:
 (יד) כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה:
 (טו) לרקמות תובל למלך בתולות אחריה רעותיה מובאות לך:
 (טז) תובלנה בשמחת וגיל תבאינה בהיכל מלך:
 (יז) תחת אבתיך יהיו בניך תשיתמו לשירים בכל הארץ:
 (יח) אזכירה שמך בכל דר ודר על כן עמים יהודך לעלם ועד:

רש"י תהלים פרק מה

- (א) על שושנים – לכבוד תלמידי חכמים יסדו השיר הזה שהם רכים כשושנים ונאי' כשושני' ומרטיבי' מעשים טובים כשושנים:
 משכיל – ע"י תורגמן:
 שיר ידידות – שיר אהובים שיר של שבח להם להאהיבם על הבריות ולהאהיב תורתם עליהם:
 (ב) רחש לבי – כך התחיל המשורר בשירו, השריץ לבי בקרבי דבר טוב בשבחך את הת"ח רחש לשון נענוע וכן כל לשון שירוש וריחוש:
 אומר אני מעשי למלך – השיר הזה שיסדתי ועשיתי אני אומר למלך שנאמ' (משלי ח') "בי מלכים ימלוכו":
 לשוני – צח בשירים כעט סופר מהיר, ראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן מהיר בלשון ערבי "בקי":
 (ג) יפיפית מבני אדם – העוסקי' במלאכה חיי שעה, למה? לפי שהוצק חן בשפתותיך להורות כהלכה, הוצק כמו נשפך כמו מוצקות (זכריה ד'), ויצק עליה שמן (ויקרא ב'): על כן ברכך – כמו שנאמר ה' עוז לעמו יתן. ומה שכרן? ה' יברך את עמו בשלום (לעיל תהילים כ"ט):
 (ד) חגור חרבך על ירך – להלחם מלחמתה של תורה והוא הודך והוא הדרך:
 (ה) על דבר אמת – להורות כדת ולהתנהג בענות צדק:
 ותורך – התורה ודבר האמת שתעסוק בו היא תורה אותך טכסיסי המלחמה לעשות

ימינך נוראות. לפי שהזכיר תלמוד תורה בלשון מלחמה נופל בו ל' ימין המיומנת להלחם, (כלומר הסדר להלחם ביד ימין):

(ו) חציך שנונים – בלב אויבי המלך שנונים אגיישו"ץ בלעז, והרי זה מקרא מסורס מצינו שהתלמידים קרוים חצים שנאמר "כחצים ביד גבור כן בני הנעורים" (לקמן תהלים קכ"ז) ותלמידי חכמים (המזויינים) בהלכה קרוים אויבים זה לזה לפי שעה שנאמר "לא יבושו כי ידברו את אויבי' בשער" (שם תהלים קכ"ז):

עמים תחתיך יפלו – בשכר התורה יפלו העובדי גלולים תחתיים של ישראל:
(ז) כסאך אלקים – כסאך שר ושופט לעולם ועד כענין שנאמר "נתתיך אלהים לפרעה (שמות ו') ולמה בשביל ש"שבט מישור שבט מלכותך" שמשפטיך אמת וראוי אתה למלוך:

(ח) משחך וגו' שמן ששון – כל לשון גדולה נופל עליה ל' משיחת שמן כדת המלכים:

(ט) מר ואהלות קציעות – קידה מתרגמינן קציעתא:
כל בגדותיך – כל בגדיך מריחים כריח בשמים, ומדרשו כל בגדותיך וסרחוניך מתכפרים ומריחים ריח ערב:

מן היכלי שן מני שמחוך – יותר מהיכלי שן משובחים ההיכלות המתוקני' לך בגן עדן לשמחך בהם, שן איבוייר"א בלעז, מני שמחוך היכלות אשר מני הם שמחוך הנותנים שכרך:

(י) בנות מלכים – יהיו מבקרות אותך כענין שנאמר "ושרותיהם מיניקותיך" (ישעיה מ"ט):

ביקרותיך – קו"ף דגוש לפי שהוא לשון בקור, ואף על פי שכתוב יו"ד לפניה, ראיתי בנקוד רב סעדיה תיבה זו סדורה עם מי נתן למשיסה יעקב (שם ישעיה מ"ב) שכתוב בו יו"ד והסמ"ך מודגשת, ומנחם חברו לשון יוקר כמו יקר מכלי פז (סא"א):

שגל – מלכה כמו והשגל יושבת אצלו (דניאל ה) וישתון בהון מלכא רברבנוהי שגלתיה ולחינתיה אשתך תתיצב לימינך: בכתם אופיר – בקבוצת עדי זהב הבא מאופיר:

(יא) שמעי בת וראי – שמעי כנסת ישראל וראי דרך הטוב:

והטי אזנך – לתורה:

ושכחי עמך – מעבר הנהר שאת גדילה ביניהם:

ובית אביך – ע"א שעבדו אבותיך בעבר הנהר:

(יב) ויתאו המלך יפיך – ואם תעשי כן יתאוה המלך הקדוש ברוך הוא לנוי מעשיך:

(יג) ובת צר במנחה פניך יחלו – כמו (שמות ל"ב) ויחל משה ובשכר זה תזכו שיביאו לך אשכרים ודורון אותם שהם עכשיו עשירי עם:

(יד) כל כבודה בת מלך פנימה וגו' – אותם שכל כבוד תלוי בהם והם כנסיו' של מלך אשר נהגו עצמם בצניעות, עתה בגדיהם חשובים ממשבצות זהב של כהני' גדולי',

משבצות קאטונ"ש בלעז:

(טו) לרקמות תוכל למלך – בבגדי רקמה יביאום מנחה למלך על כל הארץ, רקמות

אברודי"ץ בלעז זה שנאמר והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה וגו' (ישעיה ס"ו):
בתולות אחריה רעותיה – ילכו אחריהם כענין שנאמר (זכריה ח') "והחזיקו בכנף איש
יהודי וגו' לאמר נלכה עמכם כי שמענו אלקים עמכם:"
מובאות לך – כלפי הקדוש ברוך הוא אמרו המשורר:
(יז) תחת אבותיך וגו' – לכל אחד מישראל אמר:
(יח) אזכירה שמך – כלפי הקדוש ברוך הוא אמרו המשורר: